

Ženíjní zabezpečení průlomu opevněných pásem a rajónů v armádní útočné operaci

Redakčně zpracovaný a zkrácený článek generálporučíka T. D. Petkova, uveřejněný v „Informačním sborníku Štábu spojených ozbrojených sil států — účastníků Varšavské smlouvy“ č. 18/1979.

Zkušenosti z druhé světové války a z poválečných cvičení svědčí o tom, že bez ohledu na možnosti soudobých prostředků ničení opevněná pásma a rajóny neztratily na svém významu a mohou značně ovlivnit útočnou činnost vojsk.

Ženíjní zabezpečení armády při průlomu opevněných pásem a rajónů organizuje se na základě rozhodnutí velitele armády, plánu a grafikonu průlomu, které zpracuje štáb. Přitom je nutné brát v úvahu zvláštnosti ženíjního vybudování opevněných pásem a rajónů, organizaci jejich obrany a možnosti použití jaderných zbraní.

Mezi hlavní úkoly ženíjního zabezpečení mohou patřit:

- průzkum charakteru a stavu trvalých palebných objektů, systému ženíjních zátarasů a silniční sítě;

- zabezpečení překonání hluboce členěných opevněných objektů (pevnůstek) a minových zátarasů vojsky;

- ženíjní zabezpečení činnosti úderných skupin a odřadů k dobytí a zničení jednotlivých trvalých palebných objektů (pevnůstek);

- zabezpečení postupu a manévru vojsk v podmínkách hromadného bojení, závalů, požárů a pásem s vysokou úrovní radiace;

- ženíjní zabezpečení vysazení taktických vzdušných výsadků k obsazení operních bodů opevněného pásma nebo rajónů z týlu.

Při tom má výjimečně velký význam ženíjní průzkum. Musí zabezpečit pro velitele a štáby potřebné údaje o charakteru ženíjního vybudování a systému zátarasů. Pro to musí zjistit:

- rozmístění, charakter a hustotu nevybušných a výbušných zátarasů před předním okrajem, před jednotlivými pásmy a trvalými palebnými objekty v hloubce opevněného rajónu;

- místo, charakter a systém rozmístění trvalých palebných objektů a polních objektů, které je kryjí;

- umístění střelen, zákopů a spojovacích zákopů, pancéřovou ochranu a masíkování trvalých palebných objektů;

- charakter terénu, skryté přístupy k jednotlivým trvalým palebným objektům (pevnůstkám), cesty do boku a týlu operních bodů nebo jednotlivých trvalých palebných objektů (pevnůstek);

- stav cest v opevněném pásmu nebo rajónu a možná opatření nepříteli v případě jejich zničení;

- prostory lesních porostů z hlediska možnosti vzniku požárů v důsledku úderů jaderných zbraní, letectva a palby dělostřelectva.

Ke sběru těchto zpráv se využívá všech způsobů vedení ženíjního průzkumu, tj. pozorování a fotografování, které uskutečňují ženíjní průzkumné skupiny, vysílané do týlu (včetně skupin shazovaných na padácích). V zásadě jsou

tyto zprávy shromažďovány a vyhodnocovány již v míru. Vysílané ženijní průzkumné skupiny soustřeďují svou pozornost zvláště na upřesnění zpráv o trvalých palebných objektech [pevnůstkách], systému zátarasů, zjištění jaderných fugasů a stavu silniční sítě.

Vedení ženijního průzkumu v opevněných rajónech je ve srovnání s vedením průzkumu klasické obrany mnohem těžší. V těchto prostorech je totiž značné množství vojsk, trvalých palebných objektů [pevnůstek] a zátarasů, rozmístěných do celé hloubky, a je jejich zesílená ochrana. Toto vyžaduje vysílat značné ženijní průzkumné síly do opevněného rajónu. Např. v úseku průlomu svazku bude nutné připravit 6–8 ženijních pozorovatelů, 2–3 stanoviště pro fotografování a 2–3 ženijní průzkumné skupiny.

Důležité zprávy o opevněném pásmu a rajónu je možné získat z leteckých snímků, které dostávají velitelé divízi a pluků nejpozději 5–6 hodin do zahájení průlomu.

Z rozhodnosti cílů obrany opevněných pásem a rajónů vyplývá, že je velmi výrazně vyjádřenou obranou prostoru, jejíž charakteristickou zvláštností je systém trvalých opevněných objektů a hluboce členěných výbušných a nevýbušných zátarasů. Systém ženijních zátarasů v každém opevněném rajónu má své specifické zvláštnosti, které závisí na charakteru jeho úkolu a terénu. V závislosti na úloze ženijních zátarasů v systému obrany je možné rozdělit je na tři hlavní skupiny:

1. Zátarasy před předním okrajem opevněného pásma nebo rajónu (mají největší hustotu a jsou členěné do značné hloubky: 150 – 200 – 400 m).

2. Zátarasy před obranou jednotlivých opěrných bodů [mají menší hustotu a hloubku 100–150 m].

3. Zátarasy na přístupech k jednotlivým trvalým palebným objektům [pevnůstkám] nebo ke skupině těchto objektů [jejich hustota není velká]; jednotlivé skupiny zátarasů a jednotlivé fugas a miny v hloubce obrany a na cestách.

Základem systému zátarasů jsou minové výbušné a zemní protitankové zátarasy. Zátarasy, umístěné před předním okrajem opevněného rajónu, se překonávají po vytvoření průchodů. Prolamuje-li se obrana s plánovitou přípravou z přímého dootyku s nepřitelem, který brání opevněné pásmo nebo rajón, podmínky k vytvoření průchodů v zátarasech jsou většinou příznivější. Dlouhé období přípravy zkvalitňuje organizaci a delší palebná příprava dokonalejší plnění úkolů, spojených s překonáváním zátarasů. Bojová sestava svazků prvního sledu bude zpravidla ve dvou sledech, a proto každý svazek bude potřebovat 16–24 průchodů.

Způsob vytváření průchodů závisí na charakteru a druhu zátarasů, na silách, prostředcích a ženijní technice a rovněž na způsobu průlomu opevněného rajónu. Přitom je účelné, aby doba potřebná na vytvoření průchodů byla kratší než délka palebné přípravy. Aby ženijní zabezpečení armádní útočné operace bylo účinné, je nutné včas vytvořit příslušné ženijní skupiny, určit jim úkoly, organizovat nácviky, zabezpečit přísun ženijní techniky do polních skladů, organizovat dodání prostředků pro vytváření průchodů do prostoru každého průchodu a vytvořit pořádkovou službu v průchodech.

Vytváření průchodů vyžaduje značné množství sil, prostředků a času. Propočty, ale i zkušební cvičení při vytváření průchodů v hluboce členěných pásmech zátarasů dokazují, že jen na jeden průchod široký 8–10 m v průměru jsou zapotřebí dvě ženijní družstva, 480 kg výbušnin, 60 táhlých náloží (např. UZ-2), mostní a odminovací tank. Nemá-li k dispozici mostní a odminovací tank, je navíc zapotřebí 200–400 kg výbušnin a 60 táhlých náloží [UZ-2]. Vytváří-li se pro každý svazek prvního sledu 16–24 průchodů, vyplývá z toho celková potřeba sil a prostředků. K zabezpečení spolehlivého průlomu opevněného rajónu je účelné zesílit každý svazek prvního sledu ženijním praporem. Při průlomu obrany se zkrácenou přípravou je výhodné vytváření a přípravu odtá-

rasovacích skupin a přísun ženijní munice uskutečnit ve výchozím postavení k útoku, upřesnit potřebné zprávy při příchodu vojsk k opevněnému pásu nebo rájónu. Při průlomu nepřátelské obrany z chodu s použitím jaderných zbraní v průběhu armádní útočné operace je účelné překonávat ženijní zátarasy před předním okrajem opevněného rájónu z hlediska dosažených výsledků jaderných úderů, vedených na opěrné body, a jejich vlivu na minová pole, zátarasy, jehliny, drátěné zášarasy a protitankové příkopy.

Speciálním úkolem ženijního zabezpečení průlomu opevněného pásu a rájónu je zabezpečení činnosti úderných skupin a odřadů. Jejich vytváření je nutné i v soudobých podmínkách, protože v jednotlivých opěrných bodech opevněného pásu a rájónu mohou zůstat nepoškozené některé trvalé palebné objekty (pevnůstky).

Úderné skupiny se vytvářejí v praporech prvního sledu a jejich úkolem je blokovat a ničit jednotlivé trvalé palebné objekty (pevnůstky). Každá skupina může zničit (blokovat) 1—2 tyto objekty. Úderný odřad se vytváří u pluku a jeho úkolem je blokovat a ničit komplex trvalých palebných objektů nebo skupin trvalých palebných objektů, které nebyly zničeny.

K ženijnímu zabezpečení činnosti úderných skupin a odřadů a ke splnění úkolů při zničení trvalých palebných objektů je účelné do jejich sestavy zařadit ženijní jednotky, vybavené speciální ženijní municí a prostředky k odstraňování zátarasů. Zkušenosti z druhé světové války a poválečných cvičení svědčí o tom, že údernou skupinu je výhodné posilovat ženijním družstvem a odřad 1—2 ženijními četami.

V rámci ženijního zabezpečení armádní útočné operace a průlomem opevněného pásu a rájónu a ženijního zesílení útočných skupin a odřadů je účelné určovat tyto úkoly:

- ženijní průzkum objektů zteče, přístupů k nim a zátarasů před nimi;

- vytváření průchodů v zátarasech na přístupech k trvalým palebným objektům;

- zničení blokových trvalých palebných objektů nebo jejich hlavních prvků (vchodů, střílen, ventilačního zařízení atd).

Ničení trvalých palebných objektů podskupinami ničení (umlčení) připadá v úvahu jen tehdy, nemohou-li určený úkol splnit palebné prostředky skupiny.

Při určování složení úderných skupin je nutné brát v úvahu i druh trvalých palebných objektů, na které budou útočit (např. kulometné, kanónové), a v souladu s tím organizovat speciální podskupiny.

Zkušenosti z operačně taktických cvičení dokazují, že část úderných skupin může působit z vrtulníků, zejména při ničení trvalých palebných objektů druhého sledu a v opěrných bodech v hloubce. Ženijní jednotky, organizačně začleněné u svazků a útvarů, nejsou schopny zabezpečit činnost úderných skupin odřadů. Proto každá motostřelecká divize prvního sledu musí být posílena 1—2 ženijními rotami.

Zvláštní význam pro zabezpečení vysokého tempa útoku armády při průlomu opevněných pásu a rájónu má průzkum prostorů a vhodných cest, nutných pro přesun a manévry vojsk. Stavba cest v průběhu průlomu těsně souvisí s možnostmi překonávání ženijních zátarasů, velkého množství rozbořených prostorů, závalů a požárů, které vznikly po úderech jaderných zbraní na opěrné body.

Proto je účelné v každém pluku prvního sledu vytvořit dva odřady zabezpečení pohybu (OZP), které zabezpečí postup úderných odřadů a skupin. Každý může být posílen silniční mostní četou, ženijním družstvem, několika chemiky, mostovými ukladači, prostředky pro vytváření průchodů v minových polích, závalech, zbořeníštích, mostními konstrukcemi. Proto celková potřeba silničních mostních jednotek narůstá. Každý motostřelecký pluk potřebuje nejméně jednu silniční mostní rotu, divize až tři rot (nebo může být posílena jedním silničním mostním praporem).

Z celkové potřeby ženijních jednotek, které potřebují divize, vyplývá, že armáda

musí posílit každou divizi, která prolamuje obranu nepřítele, nejméně dvěma ženijními prapory. Prolamuje-li armáda obranu silami více než dvou svazků v prvním sledu, musí být posílena ženijní brigádou.

Jednou z charakteristických zvláštností útočné operace s průlomem opevněného pásma nebo rajónu je odrážení protiztečí a protiúderů vojsk, která brání opevněné pásmo. Odrážení protiztečí (protiúderů) začíná zpravidla již za boje o ovládnutí opěrných bodů prvního sledu a pokračuje až do doby průlomu opevněného pásma nebo opevněného rajónu do celé jeho hloubky.

Při plnění tohoto úkolu mají velký význam ženijní zátarasové činnosti pohyblivých oddílů zátarasovacích (POZ). Proto POZ pluku a divizí prvního sledu musí být v podstatě v bojových sestavách vojsk. Jeden z nich by bylo výhodné mít na vrtulnících. To umožní, aby se POZ rychle rozvinul na nejnebezpečnějších směrech. Po obsazení čar a objektů opevněných pásem a rajónů, které mají velký význam pro další úspěch útočné operace, je opevňují speciální útvarů a jednotky druhých vojsk. Zátarasové čar a objektech, které vojska obsadila, budují POZ, ženijní zálohy a ženijní jednotky svazků prvního sledu.

V zájmu včasného splnění těchto úkolů a úspěšného manévru sil a prostředků zátarasování musí ženijní náčelníci trvale sledovat vývoj situace, včas určovat úkoly ženijnímu vojsku a organizovat přísun ženijní munice. Na ženijním vybudování obsazených čar se podílejí všechny druhy vojsk, obdobně jako při budování obrany s využitím dobytých objektů.

Ženijní zabezpečení útočné operace armády s průlomem opevněných pásem a rajónů ve značné míře závisí na velení. Proto při jeho organizaci je účelné řídit se těmito principy velení:

— správně určovat místo a úlohu ženijního vojska při zabezpečení průlomu opevněného pásma a rajónu;

— mít stálé a spolehlivé spojení s podřízenými a posilovými ženijními jednotkami, s náčelníkem ženijního vojska frontu a náčelníky ženijní služby svazků;

— centralizovaně řídit plnění všech úkolů, zvláště v době vytváření průchodů v hluboce členěných zátarasích a při překonávání velkých vodních překážek;

— přesně a podrobně organizovat součinnost ženijního vojska se svazky a útvarů, které vedou nebo zabezpečují průlom opevněného pásma a rajónu;

— všestranně analyzovat a hodnotit situaci, předvídat možný vývoj bojové činnosti;

— rychle se rozhodovat, přesně a tvrdě určovat úkoly příslušným útvarům a jednotkám, které prolamují obranu;

— nepřetržitě kontrolovat plnění určitých úkolů.

Hlavním místem velení je zpravidla velitelské nebo pomocné velitelské stanoviště armády. Svazky prvního sledu, které prolamují obranu, mohou mít vyčleněné zvláštní skupiny pro řízení činnosti ženijních jednotek. Ty se mohou skládat s důstojníky ženijního oddělení a štábu armádních ženijních svazků a útvarů.

Velení závisí do značné míry na dovednosti ženijních štábů včas rozvíjet místa velení, navazovat spolehlivé spojení, nepřetržitě získávat, studovat a hodnotit situaci. Velký význam má dále jejich znalost situace o stavu podřízených svazků a útvarů, včetně ženijních jednotek, které zabezpečují svazky prvního sledu. Velení ženijnímu vojsku spočívá na pevném přesvědčení, že zasazené síly nejen správně chápou určené úkoly, ale plní je ve stanovené době.

Některá válčiště, vybudovaná z části jako opevněná pásma a rajóny, vyžadují, aby velitelé a štáby ženijního vojska podrobně znali problémy ženijního zabezpečení průlomu takto vybudované obrany, hledali dokonalejší formy a způsoby překonávání hluboce členěných zátarasů v podmínkách použití klasických prostředků a zbraní hromadného ničení.